



Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De homicidio ad malefactores puniendos, paragraph. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

b Dian. p. 2. tr. 16. ref. 53. & p. 3. tr. 6. ref. 1. c Escobar. tr. 1. exam. 7. cap. 3. n. 66. §. Quis provocato. Bassus V. Duellum, nro. 7.

§. IV.

De homicidio ad malefactores puniendos.

Malefactores vel sunt in sua libertate, nondum à potestate publica comprehensi, vel sunt sub manibus judicis, v. g. in carcere.

Malefactores nondum comprehensi.

1. Quoad priores, habe quatuor: primò, à nullo privato hi possunt occidi, nisi forte in casibus, quos innui superius §. 1. num. 15. fine, quia ad privatos non pertinet, aliena peccata punire, potissimum tanto mortis supplicio.

2. Secundò, potest à publica potestate concedi privatis facultas eos occidendi, ut solet fieri contra bannitos seu proscriptos, etiam proposito præmio; etiam seipso invicem, idque proditorè, b occidendo; etiam si prater e voluntatem tamen occidentis, Sacramentali Confessione careat occisus: tunc enim ipsi proscripto imputatur confessionis carentia, & quia sequens, nullus bannitus posset (cum semper fere ipsis confessio desit) interfici. Sed in his omnibus privati qui cuncte, ut ministri publici occidunt. Excipe parentes, filios, conjuges &c de quibus dictum est superius lib. 5. c 2. 9. 2. num. 16. Illud adverte, cum

hujus facultatis exercitium pertineat ad jurisdictionem contentiosam, posse quidem à te occidi proscriptum in proprio principis proscriptoris territorio, non vero in alieno, nisi extacito vel rationabiliter præsumpto legitimi principis consensu. Quod si in alieno occidas, non facies solum injuriam principi alieno, verum etiam in justè occides, utope qui occidas sine legitima facultate. Aliqui, apud Diana, d bannitum ubicunque occidi posse docent. Ratio potest esse, quia, saltem regulariter, adest prædictus tacitus consensus.

a Silvestr. Aor. Tolet. alijq. apud Dicast. li. 2. de just. tr. 1. d. 10. dub. 1. n. 7. & apud Menoch. de arbitr. li. 1. q. 90. nu. 4. b Dicast. l. c. nu. 12. c Contra Sotum, apud eundem Dicastillum ibid. d Diana p. 5. tr. 4. ref. 24.

Si non sint legitime proscripti, sed solum rei græffatoresque, regulariter non possunt occidi, (ne à satellibus quidem eos capere volentibus, solum ex eo, quod ipsis resistunt) nec possunt tunc judices satellibus facultatem concedere, ut occidant. Ratio est, quia nondum sunt convicti de crimine capitali. Duxi (regulariter) quia positis sex circumstantijs posse, docet e Farinac. apud Dian. p. 8. tract. 7. f. 44.

3. Tertiò: quando leges f permitunt marito deprehendenti uxorem in adulterio (idem patri, respectu filiæ) illam occidere posse, si constaret, tunc dari marito vel patri auctoritatem publicam, non peccare in ritus, vel pater, quia procederent ut ministri publici



publici: at qui ex communi Theologorum calculo, id ita non est; nam leges solum propter illum vehementem dolorem animique perturbationem non damnant in foro externo eas occisiones, non vero eos creant ministros suos: ideo semper mortaliter & peceabunt, quamvis illas deprehenderint in flagranti crimine: nisi tamen dictus maritus, vel pater occidant per primos motus, qui in tanta passione probabiliter presumi non raro possunt. Si post sententiam latam a judice adultera uxor traderetur occidenta ab ipso marito, tunc sanè ut minister justitiae posset illam is sine peccato interficere: verum id non est consilendum, cum proclive sit, ut vir potius in vindictam occidat & in odium, quam in zelum justitiae, & ut uxor odio detestetur tantam mariti, qua misericordiam permisam crudelitatem.

f. l. Marituis. ad legem Iuliam, de adulterijs, & l. gravis eodem. g. c. interfectores 28. q. 2.

4. Quarto. Clericis in majoribus ordinibus constitutis sub mortali, non licet, occidere ejusmodi proscriptos. Imo ijdem sine Pontificis facultate neminem tanquam judices condemnare possunt, vel tanquam ministri justitiae, quia illis graviter h. hoc prohibitum est, & quidem sub irregularitate poena. Clericis in minoribus solum sub veniali haec non licere, docet Toletus i. ex Soto.

h. c. Cleric. c. sententia: ne clericis, vel Monachi. & ibid. Glossa, lege Dicitur lib. 2. de just. tr. 1. d. 10. dub. 1. num. 13. contra Riccius, i. Toletus lib. 5. c. 6. n. 84.

Malefactores jam comprehensi.

5. Iam vero quoad posteriores, certum est, auctoritate publica posse & debere malefactores interfici, servato tamen juris ordine, nimisrum quod citentur, audiantur, ac factum probetur &c. Debere, inquam; sed non dubito, quia aliquando possit princeps vitam condonare malefactori, jam per sententiam damnato; siquidem raro id efficere, bono publico nequam nocet. Quod si noceat, manifestum est, non posse.

6. Assui ego semel in loco, ubi quatuor vel quinque de trabe suspenderantur, tota quamvis latissima platea plena spectante. Porro unus ex his in blasphemias, homine, nedum Christiano, indignas prorumpere coepit, sub ipsis scalis: & quamvis constricto ore cogeretur ad silentium, vi tamen nisique corporis incredibili, humili provolutus ad scalas patibuli, ascendere renuebat: imo nec inde sublevari a circumstante satellito patiebatur: ita factum est, ut ministri post multas horas, quas benigne, sed omnino frustra concesserunt Sacerdotibus, quo hominem ad panitentiam cominoverent, laqueo ad ipsas imas scalas contorto, humili prostratum misere suffocarint, si non ore, certe oculis, nutu, animo, & subinde detrunctis verbis blasphemantem. Fateor, id me & frequentissimos ceteros cum summo horro spectavisse. Inquit jam, an potuerit princeps (quem fuisse de toto eventu intra illas horas admonitum, fere-



ferebat fama) hunc ad mortem compellere? Rursus an poterit latenter per aliquot dies vitam illi prorogare? Id cum accidit, puor ego eram Caltanissettae in patria mea, & viros me atate grandiores (nunc certe memini) afferentes audivi, licuisse principi, illius mortem urgere; eidem parcere vel supplicium differre, non licuisse. Rationem addebat, quia in tanta spectantum frequentia bonum publicum exponcebat, ut criminis spes haec non daretur procurandae condonationis tam scelestae arte blasphemiarum, quam facile alij emulati velle ab hoc unico exemplo potuissent.

Iuris ordo in condemnandis malefactoribus.

7. Supersunt tres graves questio-nes. Prima, certum est, judicem ordinariū debere juris ordinem servare, ut inferius l suo dicetur loco: quid de principe, seu judge supremo? Respondeo. Hic, quia potest dispensare in legibus juris ordine præcipientibus, poterit m in aliquibus casibus sine il-lis solemnitatibus (urgente certe cau-sa, ne temere agat) condemnare. So-lent tres castis afferri.

I infr. li. 9. c. 2. 9. 1. m Dicast. li. 2. tr. 1. d. 4. d. 5. q. 2. n. 109. afferens Less. Arag. Covar. alios.

Primo, quando delictum est vere notoriū nam tunc non tenetur citare.

Secundo, quando grave imminet periculum Reip. si statim non fiat puni-tio, ut si adsit timor rebellionis, vel gravis turbationis in civitate, licet solemnitates illas omittet.

Tertiū. Quando apparet pericu-lu in fuge ejus, qui de re gravi reus, est &c. Sed in his omnibus debet sem-per princeps esse certus, crimen proba-ri posse. rursus debet summarium formare processum, aptumque defen-sorem constituere reo, etiam si absens sit: & tunc posset condemnare, imo & occulte laqueo vel veneno interficere, post recepta Sacra menta, praesertim Confessionis.

Iam vero estne in principe, nullum agnoscente superiorē, legitima potestas aliquem occidendi, vel sententiā de alterius morte ferendi, more belli (ut dicitur) sine ullo prorsus, ne summario quidem processu, sed statim & in continenti? Negat de Lugo. Concedit, esse probabile in aliquo val-de urgenti casu Lessius; dat enim, posse Regem sine judiciali strepitu oc-cidere occulte adulterum, qui vim Reginæ inferret, solusque rex id sciret; quia sic regi expedit, ad regiam infamiā evitandam.

n de Lugo p. 2. de just. d. 37. sec. 5. n. 52. o Less. li. 2. c. 29. n. 96. cui fa-vet Fag. præc. 8. dec. c. 20. num. 18. Dicastillus li. 1. de just. tr. 1. d. 4. d. 5 q. 2. conceditque Bosius apud Dianam p. 10. tr. 15. ref. 34.

Innocens probatus nocens an possit condemnari?

8. Secunda questio. An possit un-quam innocens morte damnari? Respondeo: in tribus id casibus quærisolet: & quidem duo parum habent dif-ficultatis: multum habet tertius.

9. Nam primo, qui actu est inno-cens, sed prudenter timetur, si su-pervi-



pervivat, noxius Reip. esset futurus, donam tantum scandalum contra nullam ratione potest occidi. Nullus enim pro peccato futuro puniendus; cum præsertim possit occurri damno, quod forte timetur, trudendo illum in carcerem, ejicendo in exilium &c.

*p. Salon. 2, 2. q. 64. art. 2. controv. 3.
C. communiter.*

10. Secundò filius innocens nunquam q̄ occidi potest pro peccato patris; multo minus quilibet alias pro alieno peccato, lege S. Tho.

q. S. Th. 2, 2. q. 108. ar. 4.

Hæc plana sunt. Molesta est autem tertia difficultas, an scilicet judex vel princeps licet possit sententiam mortis in eum ferre, quem certo se sit esse innocentem, qui tamen, secundum allegata & probata, mortis reus apparer? Ipse judex v. g. vel princeps occulte Petrum interfecit, sed Paulus propter aliqua indica vehementia infamatus, convictus tandem secundum legitimas probationes de ea occione fuit, potestne licet ipse judex vel princeps Petrum capite damnare?

q. S. Th. 2, 2. q. 108. art. 4.

Respondeo; certum r̄ mihi est, principem non posse, sed teneri, eum liberare. Ratio est, quia princeps potest sibi dispensare in ea lege, qua jubetur, debere procedi in judicijs secundum allegata & probata. Quod si sub esset periculum scandali, quod rei non puniantur, tunc princeps palam etiam cum juramento (si hoc necessarium judicabitur ad faciendam fidem) debet pronuntiare, sibi notam esse ilius hominis innocentiam. Sed quan-

r DD. mox citandi.

12. Punctus ergo difficultatis de inferiore judge est, qui hæc dispensandi potestate non gaudet. Nonnulli censem, eum pari modo non posse, quia innocentem certo cognitum directè occidere, intrinsecè malum est, Nonnulli docent, posse, quia iura præcipiunt, ut judex puniat eum, qui secundum allegata & probata mortis esse reus invenitur, obligabitur igitur hic, omnem mouere lapidem, quo impedit hujus innocentis interficiem, præveniendo, ne testes contra illum deponant, vel diligentius eos examinando, aperiendo clam, si potest, ipsi carcerem, ut fugiat, monendo principem de illius innocentia, immo & deponendo judicis officium, si ex depositione grave damnum non accipiat, &c. Verum si hæc non proficiant, instetque princeps, ut condemnaret, poterit condemnare.

f. Less. li. 2. c. 28. num. 84. inclinat de Lugo to. 2. de just. d. 37. sec. 4. Rosella, Angelus, Petrus Navarr. Sà ejud. Dicast. li. 8. de just. tr. 1. d. 4. d. 5. q. 1. t S. Th. 2, 2. q. 67. ar. 2. Th. Sanch. lib. 2. conf. 1. d. 17. aliquique ab ipso, C. à dicto de Lugo citati, quibus adde Cajet. Bann. Arag. salon. Cov. Azor. Val. aliosque citat. C. exceptos à Dicast. l. c. an. 79.

13. Ex his sententijs prior menti meae adeo certa se offert, ut hæc posterior non sit mihi intrinsecè probabilis: quietamen eam doctissimi, & præserimus. Thomas, amplectuntur, probabilis



babilis saltem propter auctoritatem nocentem liberari; illud enim malum extrinsecam censeatur. Ratio nostra est, quia sacratissima jura cum præcipiunt, ut judex puniat secundum allegata & probata, semper intelligent de judece regulariter, idest, de judece, cui regulariter constare non solet de delicto rei, nisi per allatas probationes; de judece autem innocentiam rei certò cognoscente, qui casus rarissimus est, & pæne dixerim metaphysicus nunquam agunt. Sane etiam leges universaliter dominant eum, qui alienum rapuit, sed non propterea eum dominant, qui per justam compensationem alienum accepit. licet enim hoc non explicent, semper tamen ex jure naturæ esse id exceptum intelligitur, & sexcenta quidem similia in jure reperies.

^f Less. li. 2. c. 29. n. 84. inclinat de Lugd. 2. de just. d. 37. sec. 4. Rosella, Angelus, Petrus Navarr. s. apud Dicast. li. 8. de just. tr. 1. d. 4. d. 5. q. 1. t. 8. Th. 2. 2. q. 67. art. 2. Th. Sanch. lib. 2. conf. c. 1. d. 17. alijq ab ipso, & a dicto de Lugo citati, quibus adde Cajet. Bann. Arag. Salón. Cov. Astor. Val. aliosque est, intendi non potest; quare clare convincitur, tunc directe re vera honesta &c, ut ex ibidem dictis patet.

14. Dices. At ita publicum bonum exposcit, ne scilicet juris ordo perversatur, neve judicibus detur occasio, ut etiam nocentes liberent, prætextu, quod eos innocentes esse cognoscant.

Facilis responsio: juris ordinem non pervertit, qui contra jura non agit: at jam vidisti nullum jus esse quem scit scientia privata innocentem, contra certo cognitum innocentem. Praterea majus malum est, semel innocentem interfici, quam aliquoties

vel super. c. 8. §. 1. nu. 12.

15. Cum agitur de rebus civilibus, vel de pena modici ponderis, acquiesco, posse & debere judicem inferiorem scientia publica dominare, quando illum urget jus, nec (adhibitis remedijis num. 12. id est) via a fulget non condemnandi; quia casus



civiles, utpote frequentiores, turbarent facilius tribunalia. Adde, privatos videri in his cedere suo juri, propter dictum majus Reip. bonum, quæ certe cessio, cum agitur de vita vel mutilatione, nunquam præsumitur. Quando ergo c. pastoralis, de officio judicis delegati, pronuntiat, personam publicam non teneri uti scientia privata, de his civilibus & levibus agit, ut patet ex casu textus, non de vita.

x Loff l.c. num. 84. Coninch. t. 2. de sacr. d. 13. de censuris n. 106. & 110. & d. 34. de matr. n. 9. 8. Dicast. l. c. n. 105.

16. Quid de ministris? Satelles v. g. potestna licet exequi sententiam contra Petrum, si certo sciat, eum esse nullius culpa Reum? nam si dubitat, debere sui superioris sententiam exequi, alibi a diximus.

a l. 1. in dec. cap. 3. §. 7. v. executer sententiae. b l. de Lugo t. 2. de just. d. 37. sec. 5. n. 48. & Dicast. l. c. n. 99.

Respondeo, in nostra sententia non posse in gravibus, posse in minoribus poenis, propter easdem rationes jam jam dictas. Alij b distinguunt (& quidem probabiliter probabilitate extrinseca, cui conformare se sine peccato posset minister) si innocentia sit soli satelliti nota, potest illam satelles exequi, quia tunc supponitur sententia valida & justa, bonaque fide à judece prolata, cui obediens potest minister subditus. At si notorum sit, sententiam esse injustam, vel intolerabilem errorem continere, vel, ut alijs addunt, ex iniquitate judicis clare proficiet, non potest quia tunc esset contra bonum publicum, & contra justitiam, siquidem sententia illa, sive in le-

vibus, sive in gravibus, non esset scilicet iusta, sed invalida.

b l. de Lugo t. 2. de just. d. 37. sec. 5. num. 48. & Dicast. l. c. n. 99.

17. Petet curiosus: si judex ecclesiasticus ex Confessione Sacramentali sciret, v. g. Petri innocentiam, probationes autem legitimæ essent contra ipsum, poteritne & tenebitur illum condemnare?

Respondeo, posse c & debere (supponimus autem potestatem in tali judece &c.) sive agatur de levioribus, sive de gravioribus delictis, vel causis. Ratio est, quia Confessarius in confessione tenetur credere paenitenti; at extra ipsam potest & debet fidem habere potius pluribus testibus & probationibꝫ, quam uni ipsi paenitenti. c idem de Lugo ib. n. 47.

Malefactor omnino occulus an possit condemnari?

18. Tertia denique quæstio est, An vice versa, si princeps novit privata scientia, reum esse dignum morte, sed publice probatur, is esse innocens, an, inquam, possit eum princeps morte damnare? Princeps, inquam; nam iudicem inferiorem nullo modo posse, certum ex dictis est.

Respondeo, regulariter non d posse; si enim nemo, ut dicetur suo loco, potest proximum diffamare de peccato occulto, quanto magis non poterit eundem occidere? Et ratio ulterior est, quia princeps jurisdictionem habet fori externi, ad quod non pertinent ea occulta, quæ probatione externa carant. Adde, e esse de jure natu-

ra,



re, ut Reus audiatur in sui defensio-
nem: id quod non potest fieri, nisi per
probationes externas, quas ipse velit
adducere.

d Dicaf. l. 2. de just. tr. I. d. 4. du.
5. num. 2. cum Arag. Petr. Navar. &
alijs, e ut probat Clav. reg. li. 12. c. 8.
n. 20. ex Clementina. Patronalis, de sen-
tencia & re judicata. &c. qualiter 2. de
accus.

Dixi (regulariter) ut significarem, posse, quando instat magnum aliquod Reip. vel alterius damnum. sed tunc res reducitur ad defensionem, cum moderamine inculpatæ tutelæ. Relege modo dicta n. 7.

Dices, potest princeps, imo quilibet judex cogere debitorem ad solven-
dum creditor, si certo constet de debito,
quamvis non possit in judicio probari: ergo & potest similem cer-
tum malefactorem occidere.

Respondeo, negando consequenti-
am, disparitas enim est manifesta. si-
quidem in solutione debiti certi: judex
operatur ad compensandum, non ad
puniendum, ad compensationem au-
tem faciendam, sicuti occultè potest
amicus adjuvare creditorem, ita po-
terit & judex, saltem ut amicus: at ad
puniendum requiritur jurisdictio, qua-
non habetur in occultis, ut dictum est

§. V.

De homicidio ex bello justo.

DE hoc ne crimen delicato lectori
recoctam apponamus, sufficient
ea, quæ attulimus lib. 1. in decal. §. 4.
n. 29. & n. 36. & rursus §. 7. V. bellum. Reip. malefactores morte plectantur.

CAPUT SECUNDVM.

De homicidio suipius.

§. I.

Occiso sui directa.

Neminī a unquam licere (nisi
ex clarissimo Dei instinctu sed
quando is?) se ipsum directè
occidere, res est manifesta nimis. Qui
autem se occidit, qua ratione sit ab Ec-
clesiastica sepultura arcendus, dixi su-
perius. b Solum ergo hic sunt tria ar-
gumenta solvenda; ex quibus quæ-
dam ad praxim conducentia utiliter
explicabuntur.

a l. 5. Aug. li. 2. de Civ. &c. 17. quos
Circumcelliones, seu Circuitores appellant
& D. Thom. 2. 2. q. 64. ar. 5. Less. lib.
2. c. 9. dub. 6. & passim Autores. b
sup. li. 1. c. 3. §. q. v. sepeliri in loco sacro.
adde Layman. lib. 3. see. 5. tr. 3. p. 3. c.
1. n. 8. Fagund. in 5. Decal. præc. c. 11. n. 3.

2. Primū argumentum. Possum, ut
lib. 5. c. 1. §. 3. n. 33. dictū est, licet mihi
desiderare mortē ob bonum finem, v.
g. ut vitæ hujus æruminas effugia: cur
ergo non possum eandē mihi ob finem
bonū inferre? Respondeo: quia si mors
desideretur, ut debito modo sequatur,
nihil mali continet: at si illam quis fibi
inferat, cum debitum modū excedat,
multū continet mali. siquidem tunc u-
surpat potestatem in vitam, quā nullus
habet, præter Deum. Quare sicuti
possum cupere, ut propter bonus
n. 29. & n. 36. & rursus §. 7. V. bellum.

